

Anonimizirana verzija

Prijevod

C-536/23 - 5

Predmet C-536/23

Zahtjev za prethodnu odluku

Datum podnošenja:

22. rujna 2023.

Sud koji je uputio zahtjev:

Landgericht München I (Njemačka)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

21. rujna 2023.

Tužitelj i žalitelj:

Bundesrepublik Deutschland

Tuženik i druga stranka u žalbenom postupku:

Mutua Madrileña Automovilista

[*omissis*]

Landgericht München I (Zemaljski sud u Münchenu I, Njemačka)

[*omissis*]

U sporu

Bundesrepublik Deutschland [*omissis*]

– tužitelj i žalitelj –

[*omissis*]

protiv

Mutua Madrileña Automovilista [*omissis*]

– tuženik i druga stranka u žalbenom postupku –

[omissis]

radi potraživanja

Landgericht München I (Zemaljski sud u Münchenu I) [omissis] donio je sljedeće

rješenje

Rješenje od 4. svibnja 2023. izmijenjeno je u skladu s člankom 319. stavkom 1. Zivilprozessordnung (Zakon o građanskom postupku, u daljnjem tekstu: ZPO) kako bi se ispravile pogreške u uvodnom dijelu i očite omaške u pisanju odnosno diktatu, i to na sljedeći način:

1. Postupak se prekida.
2. Sudu Europske unije upućuje se sljedeće pitanje:

Treba li članak 13. stavak 2. Uredbe (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima u vezi s člankom 11. stavkom 1. točkom (b) te uredbe tumačiti na način da i sama država članica Europske unije kao poslodavac koji je nastavio isplaćivati plaću svojem službeniku (privremeno) nesposobnom za rad nakon prometne nezgode i na kojeg su prešla njegova prava u odnosu na društvo za osiguranje od građanskopravne odgovornosti u odnosu na vozilo koje je sudjelovalo u toj nezgodi, koje ima poslovni nastan u drugoj državi članici, može u svojstvu „oštećene stranke” u smislu navedene odredbe podnijeti tužbu protiv društva za osiguranje sudu mjesta u kojem službenik nesposoban za rad ima domicil kad je takva izravna tužba moguća?

Obrazloženje:

I.

Tužitelj i žalitelj (u daljnjem tekstu: tužitelj) kao poslodavac službenice koja je oštećena stranka u prometnoj nezgodi od tuženika i druge stranke u žalbenom postupku (u daljnjem tekstu: tuženik) kao društva za osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila u odnosu na drugo vozilo koje je sudjelovalo u nezgodi zahtijeva naknadu štete na temelju prenesenog prava.

Službenica ima domicil u Münchenu i radi kao savezna državna službenica u službi Deutsches Patent- und Markenamt (Njemački ured za patente i žigove) u Münchenu. Njemački ured za patente i žigove više je savezno tijelo.

Službenica je 8. ožujka 2020. doživjela nezgodu na odmoru na Mallorci kad se na biciklu sudarila s unajmljenim vozilom koje je kod tuženika osigurano od građanskopravne odgovornosti i kojim je upravljao njemački vozač s domicilom u

Francuskoj. Zbog ozljeda koje je pritom pretrpjela službenica je bila nesposobna za rad od 8. ožujka 2020. do 16. ožujka 2020.

Tužitelj kao poslodavac nastavio joj je isplaćivati plaću za razdoblje nesposobnosti za rad u iznosu od 1432,77 eura te je dopisom od 25. siječnja 2021. od tuženikova predstavnika za likvidaciju štete, društva APRIL Financial Services AG, zatražio naknadu plaće koju je nastavio isplaćivati. Potonji je odbio platiti naknadu uz obrazloženje da je službenica prouzročila nezgodu.

Tužitelj je nakon toga Amtsgerichtu München (Općinski sud u Münchenu, Njemačka) podnio tužbu za plaćanje iznosa od 1432,77 eura [omissis]. Tuženik je osporavao zahtjev i usto istaknuo prigovor međunarodne nadležnosti suda pred kojim je pokrenut postupak. Nakon toga je Amtsgericht München (Općinski sud u Münchenu) presdom od 16. veljače 2022. odbio tužbu zbog nepostojanja međunarodne nadležnosti i u tom pogledu naveo da se tužitelj ne može pozvati na nadležnost u skladu s člankom 11. stavkom 1. točkom (b) i člankom 13. stavkom 2. Uredbe (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (u daljnjem tekstu: Uredba br. 1215/2012) jer tu odstupajuću odredbu treba usko tumačiti, a tužitelju kao državi u okviru apstraktne i tipizirajuće ocjene potrebe za zaštitom nije potrebna posebna zaštita na temelju tih odredbi, osobito jer, primjerice, u okviru mirovinskog i zdravstvenog osiguranja obavlja i funkciju nositelja socijalnog osiguranja. [omissis] [razmatranja o nacionalnom postupku]

Protiv te presude [omissis] tužitelj [omissis] podnio je žalbu [omissis] [razmatranja o nacionalnom postupku]

Tužitelj smatra da je Amtsgericht München (Općinski sud u Münchenu) pogrešno isključio svoju nadležnost jer se tužitelj svakako može pozvati na članak 11. stavak 1. točku (b) i članak 13. stavak 2. Uredbe br. 1215/2012. Tužitelj je kao poslodavac zaposlenice koja je izravno oštećena stranka u prometnoj nezgodi nastavkom isplaćivanja plaće stekao njezina prava na naknadu štete od tuženika na temelju zakonske cesije. Zbog toga su sudovi u državi u kojoj oštećena stranka ima domicil nadležni i kad je riječ o zakonskom cesionaru. Naime, prema sudskoj praksi Suda (osobito presudi od 20. srpnja 2017. u predmetu C-340/16) upravo ne treba konkretno razmotriti pojedinačni slučaj ni primijeniti razlikovanje prema kriteriju slabosti, nego u interesu predvidljivosti svaki subjekt koji subrogacijom stupa na mjesto oštećenika, a ne ostvaruje prava kao osiguravatelj ili nositelj socijalnog osiguranja, nego kao zakonski cesionar na temelju prijenosa prava oštećene stranke, također može pokrenuti postupak pred sudovima domicila oštećene stranke.

Tužitelj zahtijeva

da se na temelju tužiteljeve žalbe ukine presuda Amtsgerichta München (Općinski sud u Münchenu) [omissis] i tuženiku naloži da tužitelju plati

iznos od 1432,77 eura uvećan za kamate po stopi od pet postotnih bodova više od osnovne stope od trenutka litispendencije,

[omissis]

[omissis] [podredni zahtjev]

Tuženik zahtijeva

da se žalba odbije.

Tuženik smatra da iz zaštitne svrhe članka 11. stavka 1. točke (b) i članka 13. Uredbe br. 1215/2012 proizlazi da se u odnosu na društvo za osiguranje od kojeg se traži naknada štete na taj povlašteniji položaj može pozvati samo ona stranka koja se institucionalno smatra slabijim subjektom u odnosu na društvo za osiguranje, točnije društvo za osiguranje od građanskopravne odgovornosti. Sud je to odbio i u slučaju nositelja socijalnog osiguranja i u slučaju profesionalnih subjekata u sektoru osiguranja, neovisno o njihovoj veličini (presude Suda od 17. rujna 2009. u predmetu C-347/08; od 31. siječnja 2018. u predmetu C-108/17; od 20. svibnja 2021. u predmetu C-913/19 i od 21. listopada 2021. u predmetu C-393/20). Međutim, takav institucionalno inferioran položaj isključen je i u slučaju države članice Unije kao subjekt međunarodnog prava, osobito ako, kao tužitelj u ovom slučaju, također pruža usluge koje po svojoj prirodi odgovaraju uslugama socijalnog osiguranja i usto nadzire društva za osiguranje koja djeluju na njezinu državnom području. U svakom slučaju, vijeće pred kojim je pokrenut postupak kao žalbeni sud ipak je obvezno Sudu uputiti zahtjev za prethodnu odluku o tom pitanju tumačenja u skladu s člankom 267. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU), osobito ako u tom pogledu namjerava odstupiti od sudske prakse Oberlandesgerichta Koblenz (Visoki zemaljski sud u Koblenzu, Njemačka) od 15. listopada 2012., predmet 12 U 1528/11.

[omissis] [razmatranja o nacionalnom postupku]

II.

Postupak treba prekinuti u skladu s člankom 148. ZPO-a, a pitanje navedeno u točki 2. izreke uputiti Sudu u skladu s člankom 267. prvim stavkom točkom (b) i člankom 267. drugim stavkom UFEU-a. Naime, tužiteljeva žalba dopuštena je, a njezina osnovanost ovisi o tumačenju članka 11. stavka 1. točke (b) i članka 13. stavka 2. Uredbe (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (u daljnjem tekstu: Uredba br. 1215/2012) odnosno o nadležnosti prvostupanjskog suda pred kojim je pokrenut postupak.

1. Tužiteljeva žalba protiv presude Amtsgerichta München (Općinski sud u Münchenu) [omissis] dopuštena je. [omissis] [pojašnjenje]

2. Osnovanost žalbe ovisi o pitanju je li Amtsgericht München (Općinski sud u Münchenu) pravilno isključio svoju nadležnost u skladu s člankom 11. stavkom 1. točkom (b) i člankom 13. stavkom 2. Uredbe br. 1215/2012.

2.1. U tom pogledu pravni okvir Unije glasi:

- uvodne izjave Uredbe br. 1215/2012:

(15) Pravila o nadležnosti trebala bi biti što je moguće više predvidiva i zasnovana na načelu da se nadležnost općenito temelji na domicilu tuženika. Nadležnost bi uvijek trebala postojati na temelju toga, osim u nekim točno određenim slučajevima u kojima glavni predmet spora ili autonomija stranaka jamče drukčije povezane čimbenike. Samostalno se mora utvrditi domicil pravne osobe, kako bi se zajednička pravila učinila transparentnijima i izbjegli sukobi nadležnosti.

[...]

(18) U pogledu osiguranja, u potrošačkim ugovorima i ugovorima o radu, slabija stranka bi trebala biti zaštićena pravilima o nadležnosti koja su povoljnija za njene interese od općih pravila.

- članak 11. Uredbe br. 1215/2012:

1. *Osiguravatelj s domicilom u državi članici može biti tužen:*

(a) pred sudovima države članice u kojoj ima domicil;

(b) u drugoj državi članici, u slučaju tužbi koje podnose ugovaratelj osiguranja, osiguranik ili korisnik osiguranja, pred sudovima mjesta u kojem tužitelj ima domicil; ili

(c) ako je suosiguravatelj, pred sudovima države članice u kojoj je započet postupak protiv glavnog osiguravatelja.

2. *Osiguravatelj koji nema domicil u državi članici, ali ima podružnicu, predstavništvo ili drugu poslovnu jedinicu u jednoj od država članica, u sporovima koji proizlaze iz poslovanja podružnice, predstavništva ili poslovne jedinice, smatra se da ima domicil u toj državi članici.*

- članak 13. Uredbe br. 1215/2012:

1. *U pogledu osiguranja od odgovornosti, osiguravatelj također može, ako to dopušta pravo suda, sudjelovati u postupku koji je oštećena stranka pokrenula protiv osiguranika.*

2. Članci 10., 11. i 12. primjenjuju se na tužbe koje podigne oštećena stranka izravno protiv osiguravatelja, ako je takva izravna tužba dopuštena.

2.2. U skladu s člankom 13. stavkom 2. Uredbe br. 1215/2012 oštećena stranka koja ističe pravo izravnog postupanja protiv osiguravatelja može podnijeti tužbu sudu koji je nadležan u skladu s člancima 10. do 12. Uredbe br. 1215/2012. Člankom 11. stavkom 1. točkom (b) Uredbe br. 1215/2012 otvara se pak mogućnost podnošenja tužbe sudu mjesta u kojem ugovaratelj osiguranja ima domicil, a time i, na temelju upućivanja u članku 13. stavku 2. Uredbe br. 1215/2012, sudu mjesta u kojem domicil ima oštećena stranka.

Kad je riječ o dijelu koji nije sporan između stranaka, tužitelj ističe pravo izravnog postupanja protiv tuženika kao društva za osiguranje od građanskopravne odgovornosti u odnosu na drugo vozilo koje je sudjelovalo u nezgodi u skladu s člankom 18. stavkom 1. Uredbe (EZ) br. 864/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. srpnja 2007. o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze (u daljnjem tekstu: Uredba Rim II) u vezi s člankom 7.1. stavkom 2., člankom 1.1. i člankom 143. španjolskog Leya sobre responsabilidad civil y seguro en la circulación de vehículos a motor (Zakon o građanskopravnoj odgovornosti i osiguranju u području upotrebe motornih vozila) (LRCSCVM) na temelju prenesenog prava u skladu s člankom 19. Uredbe Rim II u vezi s člankom 76. Bundesbeamtenengesetza (Savezni zakon o službenicima) (BBG). Naime, tužitelj je, što je isto nesporno, poslodavac službenice koja je oštećena stranka u nezgodi i nastavio je isplaćivati plaću u iznosu od 1432,77 eura dok je oštećena stranka bila nesposobna za rad zbog nezgode, što je također nesporno.

2.3. Sad je odlučujuće pitanje može li se i tužitelj, koji postupa na temelju zakonske cesije prava službenice koja je izvorno oštećena stranka u nezgodi, pozvati na članak 11. stavak 1. točku (b) i članak 13. stavak 2. Uredbe br. 1215/2012.

S obzirom na pravila o nadležnosti u Uredbi br. 1215/2012, kao i u prethodnoj Uredbi (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. (u daljnjem tekstu: Uredba br. 44/2001), polazi se od sljedećih temeljnih razmatranja: u skladu s uvodnom izjavom 15. Uredbe br. 1215/2012 pravila o nadležnosti trebala bi biti što je moguće više predvidljiva i zasnovana na načelu da se nadležnost općenito temelji na domicilu tuženika. U skladu s uvodnom izjavom 18. u pogledu osiguranja, u potrošačkim ugovorima i ugovorima o radu, slabija stranka bi trebala biti zaštićena pravilima o nadležnosti koja su povoljnija za njene interese od općih pravila.

2.4. Koliko je vidljivo, Sud je u tom pogledu u trima odlukama od 17. rujna 2009. (C-347/08), 20. srpnja 2017. (C-340/16) i 31. siječnja 2018. (C-

106/17) već utvrdio bitna načela kako bi se s jedne strane postigla zaštita slabije stranke koja je cilj članaka 10. do 13. Uredbe br. 1215/2012 (odnosno istovjetnih prethodnih odredbi Uredbe br. 44/2001), a s druge strane potrebna predvidljivost u pogledu nadležnog suda:

tako svim profesionalnim subjektima koji djeluju u sektoru osiguranja kao osiguravatelji, kao nositelji zakonskog socijalnog osiguranja (presuda od 17. rujna 2009. u predmetu C-347/08) ili kao cesionari koji obavljaju profesionalnu djelatnost (presuda od 31. siječnja 2018. u predmetu C-106/17) nije potrebna zaštita i stoga nisu obuhvaćeni zaštitom na temelju članka 10. i sljedećih članaka Uredbe br. 1215/2012 prilikom odabira *forum actoris*, i to neovisno o tome imaju li sličnu tržišnu ili gospodarsku snagu kao tuženo društvo za osiguranje.

Suprotno tomu, sve one koji nisu profesionalni subjekti u sektoru osiguranja, nego postupaju na temelju prava koje je na njih preneseno s oštećene osobe nasljeđivanjem ili nastavkom isplaćivanja plaće, treba smatrati „oštećenom strankom” u smislu članka 13. stavka 2. Uredbe br. 1215/2012 i na njih se primjenjuje *forum actoris* iz članka 10. i sljedećih članaka Uredbe br. 1215/2012. To također vrijedi bez potrebe za ocjenom pojedinačne potrebe za zaštitom u konkretnom pojedinačnom slučaju. Sud je u tom pogledu naveo (presuda od 20. srpnja 2017. u predmetu C-340/16, t. 34. i sljedeće):

„Nadalje, kao što je to naveo sud u svojoj odluci kojom je uputio prethodno pitanje, ocjena, u svakom slučaju zasebno, pitanja može li se poslodavca koji je nastavio isplaćivati plaću smatrati ‚slabijom strankom’ kako bi bio obuhvaćen pojmom ‚oštećene stranke’, u smislu članka 11. stavka 2. Uredbe br. 44/2001, dovela bi do opasnosti od pravne nesigurnosti te bi bila protivna cilju navedene uredbe, navedenom u njezinoj uvodnoj izjavi br. 11., prema kojoj pravila o nadležnosti moraju biti izuzetno predvidljiva.

Posljedično tomu, valja utvrditi da na temelju članka 11. stavka 2. Uredbe br. 44/2001, poslodavci na koje su prešla prava njihovih zaposlenika na naknadu štete mogu se, kao osobe koje su pretrpjele štetu i bez obzira na svoju veličinu i pravni oblik, pozivati na posebna pravila o nadležnosti iz članaka 8. do 10. te uredbe.

Stoga se poslodavca, koji je preuzeo prava svojeg zaposlenika jer mu je isplaćivao plaću tijekom razdoblja njegove radne nesposobnosti, i koji samo u tom svojstvu podnosi tužbu za naknadu štete koju je zaposlenik pretrpio, može smatrati slabijim od osiguravatelja protiv kojeg podnosi tužbu i, stoga, osobom kojoj valja omogućiti podnošenje te tužbe pred sudovima države članice u kojoj ima poslovni nastan.

Iz toga slijedi da poslodavac na kojeg su prešla prava zaposlenika – oštećene stranke u prometnoj nezgodi – kojemu je nastavio isplaćivati plaću, može, u svojstvu ‘oštećene stranke’, podnijeti tužbu protiv osiguravatelja vozila koje je sudjelovalo u toj nezgodi, pred sudovima države članice u kojoj ima poslovni nastan, kad je izravna tužba moguća.

[...]

Iz svih prethodnih razmatranja proizlazi da članak 9. stavak 1.b Uredbe br. 44/2001, u vezi s člankom 11. stavkom 2. te uredbe, treba tumačiti na način da poslodavac s poslovnim nastanom u državi članici, koji je nastavio isplaćivati plaću svojem zaposleniku odsutnom nakon prometne nezgode i na kojeg su prešla njegova prava u odnosu na društvo za osiguranje od građanskopravne odgovornosti u odnosu na vozilo koje je sudjelovalo u toj nezgodi, koje ima poslovni nastan u drugoj državi članici, može u svojstvu ‘oštećene stranke’ te u smislu te potonje odredbe, podnijeti tužbu protiv tog društva za osiguranje pred sudovima prve države članice, kad je izravna tužba moguća.”

Međutim, budući da pritom izuzeci od načela određivanja nadležnosti prema forumu tuženika moraju biti iznimka i usko se tumačiti, ne smiju se širiti na osobe za koje ta zaštita nije opravdana (presude Suda od 31. siječnja 2018. u predmetu C-106/17, t. 41. i od 20. svibnja 2021. u predmetu C-913/19, t. 39.). Iako za primjenu članka 10. i sljedećih članaka Uredbe br. 1215/2012 redovito nije potrebno konkretno razmotriti pojedinačni slučaj i odrediti strukturne slabosti odnosno potrebu za zaštitom, neravnoteža u smislu tih odredbi u svakom slučaju u načelu ne bi trebala postojati ako se tužba ne odnosi na osiguravatelja u odnosu na kojeg se i osiguranik i oštećena stranka smatraju slabijim strankama (presuda Suda od 9. prosinca 2021. u predmetu C-708/20, t. 33.).

- 2.5. Stoga se s jedne strane može utvrditi apstraktna i općenita ocjena potrebe za zaštitom u okviru članka 10. i sljedećih članaka Uredbe br. 1215/2012, u skladu s kojim u određenim skupinama slučajeva, neovisno o konkretnoj slabosti odnosno potrebi za zaštitom u odnosu na osiguravatelja od kojeg se traži naknada štete, potrebu za zaštitom treba potvrditi (kad je riječ o zakonskoj cesiji u slučaju nasljednika ili poslodavaca) ili isključiti (kad je riječ o nositeljima socijalnog osiguranja ili cesionarima koji obavljaju profesionalnu djelatnost u sektoru osiguranja). Međutim, upravo iz tih skupina slučajeva s druge strane proizlazi da se tipiziranim razmatranjem dovoljno može uzeti u obzir uvjet predvidljivosti, kako se navodi u uvodnoj izjavi 15., pri čemu ostaje prostora za poštovanje iznimke.

Oberlandesgericht Koblenz (Visoki zemaljski sud u Koblenzu) u svojoj je presudi od 15. listopada 2021. (predmet 12 U 1528/11) stoga isključio nadležnost za tužbe savezne zemlje države članice u skladu s odredbama

članka 9. stavka 1. točke (b) i članka 11. stavka 2. Uredbe br. 44/2001, koje su u tom pogledu istovjetne članku 11. stavku 1. točki (b) i članku 13. stavku 2. Uredbe br. 1215/2012, i kao obrazloženje naveo da savezna zemlja Savezne Republike Njemačke u odnosu na osiguravatelja od građanskopravne odgovornosti nije slabija ni pravno manje iskusna od osiguravatelja i da se njezin položaj ne može usporediti s položajem nositelja socijalnog osiguranja.

Suprotno tomu, Sud je u navedenoj odluci (od 20. srpnja 2017. u predmetu C-340/16) potvrdio nadležnost za tužbe javnopravne bolničke ustanove kao poslodavca nakon zakonske cesije za nastavak isplaćivanja plaće zaposlenika; međutim, javnopravno tijelo koje je podnijelo tužbu u tom predmetu nije bilo ni savezna zemlja ni sama država članica Europske unije te se čini da se upravo kriterij subjektivnosti međunarodnog prava može dovoljno apstraktno utvrditi kako bi se ispunio uvjet predvidljivosti u pogledu nadležnosti.

3. U tom je kontekstu za odluku o tužiteljevoj žalbi ključno pitanje treba li članak 11. stavak 1. točku (b) i članak 13. stavak 2. Uredbe br. 1215/2012, unatoč tomu što je riječ o iznimci, tumačiti na način da i sama država članica Europske unije kao poslodavac koji je nastavio isplaćivati plaću svojem službeniku (privremeno) nesposobnom za rad nakon prometne nezgode i na kojeg su prešla njegova prava u odnosu na društvo za osiguranje od građanskopravne odgovornosti u odnosu na vozilo koje je sudjelovalo u toj nezgodi, koje ima poslovni nastan u drugoj državi članici, može u svojstvu „oštećene stranke” u smislu navedene odredbe podnijeti tužbu protiv društva za osiguranje sudu mjesta u kojem službenik nesposoban za rad ima domicil kad je takva izravna tužba moguća. Stoga je između stranaka sporno tumačenje Uredbe, koje je od ključne važnosti za odluku o žalbi.

Zbog toga od Suda Europske unije treba zatražiti tumačenje pitanja navedenog u točki 2. izreke u okviru zahtjeva za prethodnu odluku u skladu s člankom 267. UFEU-a.

[omissis]